

Juridisk tolkning av strpl. § 224 sett i lys av utelivsvold

Juridisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (OPPG300)

Politihøgskolen

2016

Kand.nr : 139
Antall ord: 6519

Innholdsfortegnelse

1 PROBLEMSTILLING	2
2 INNLEDNING	2
3 BEGREPSAVKLARING	4
3.1 NY OG GAMMEL STRL.	4
3.2 ETTERFORSKING	4
3.3 PÅTALE	5
3.4 LIKHETSPRINSIPPET	6
4 JURIDISK METODE	7
4.1 ORDLYD	7
4.2 FORARBEIDER	8
4.3 RUNDSCRIV	8
4.4 JURIDISK LITTERATUR	8
4.5 SEDVANERETT	8
5 FOREBYGGENDE	9
5.1 FOREBYGGENDE TILTAK MOT UTELIVSVOLD	9
5.2 ETTERFORSKING SOM FOREBYGGENDE TILTAK	9
6 ETTERFORSKING	10
6.1 STRAFFBART	11
6.2 FORFØLGES AV DET OFFENTLIGE	11
6.3 ANMELDelse ELLER ANDRE OMSTENDIGHETER	11
6.4 RIMELIG GRUNN TIL Å ETTERFORSKE	13
6.4.1 Forholdsmessighet	14
6.4.2 Saklighet	14
6.4.3 Sannsynlighet	15
7 PÅTALEBEGJÆRING	16
7.1 ALLMENNE HENSYN	17
7.1.1 Forholdets grovhet	17
7.1.2 Hensynet til den alminnelige lovlydighet	18
7.1.3 Berørte parter ønsker påtale	18
8 OPPSUMMERING	19
9 LITTERATURLISTE	21
10 SELVVALGT PENSUM	23

1 Problemstilling

Hvordan skal strpl. § 224 tolkes opp mot politibetjenters anmeldelse og etterforskning av utelivsvold?

2 Innledning

Problemstillingen har sitt utspring i lovendringen fra straffeloven av 1902 til ny straffelov av 2005. I forbindelse med denne lovendringen ble det gjort revideringer av reglene om påtalebegjæring. Sammenhengen mellom påtalebegjæring og etterforskning etter strpl. § 224 kommer jeg tilbake til.

Reglene om påtalebegjæring fremgikk tidligere av straffeloven av 1902 §§ 77-82, og der det ellers var nevnt i lov, f.eks. gamle strl. § 228 om legemsfornærmelse. Hovedregelen var ubetinget offentlig påtale. Men bestemmelser som strl. § 228 inneholdt unntak. Hovedregelen for slike tilfeller var at fornærmede selv måtte begjære påtale i saken (privat påtale). Dersom fornærmede ikke gjorde dette, måtte påtalemyndigheten vurdere om de ønsket påtale (offentlig påtale) på bakgrunn av ”allmenne hensyn”, jf. § 228 (5).

§ 77 i gamle straffeloven er flyttet over til straffeprosessloven § 62 a (1), og ble ikraftsatt fra 01. oktober 2015. §§ 78-82 ble ikke videreført, og dermed fjernet. Lovteksten i enkeltbestemmelser som inneholdt unntak fra hovedregelen om ubetinget offentlig påtale (f.eks. § 228 (5)), ble flyttet over til strpl. § 62 a (2), og gjort lik for alle unntakene. Bakgrunnen for forflytningen var at bestemmelser av prosessuell karakter har en mer naturlig plass i straffeprosessloven enn i straffeloven, jf. Ot.prp.nr.90 (2003-2004) s. 486.

I dag fremgår hovedregelen av strpl. § 62 a (1). Den innebærer en videreføring av hovedregelen om ubetinget offentlig påtale. Dvs. at politi og påtalemyndigheten må påtale alle brudd på straffebud. Unntak fra dette fremgår av annet ledd. Dersom strafferammen er to år eller mindre, skal det vurderes med bakgrunn i allmenne hensyn hvorvidt påtale skal begjæres eller ikke. Dersom allmenne hensyn tilsier påtale, skal det påtales.

I utgangspunktet gjelder altså hovedregelen nå for alle straffebud, også dem som tidligere inneholdt et uttrykkelig unntak. Ved brudd på straffebud som § 228 (nå § 271 i ny straffelov)

må det vurderes om allmenne hensyn foreligger, uavhengig av om fornærmede begjærer det eller ikke. Fornærmedes begjæring er dog ikke uten betydning, jf. strpl. § 62 a (2) 2. setning.

Jeg vil forsøke å problematisere dette gjennom et eksempel;

Peder og Lars var på byen en lørdag kveld og drakk alkohol. Peder ble sur på Lars og slo til ham. Lars tok ikke skade av slaget utover at det gjorde vondt. Handlingen rammes således av nye strl. § 271 (1) (tidligere § 228). Strafferammen for et slikt lovbrudd er bot eller inntil 1 års fengsel, jf. (1).

Politiet kom raskt til stedet og Lars forklarte hendelsen slik som beskrevet over. Etter de gamle reglene var det vanlig at Lars i en slik situasjon ble spurt om han ønsket å begjære påtale. Vi kan si at han i dette tilfellet var usikker på om han ønsket dette. Politiet måtte da vurdere om forholdet skulle anmeldes eller ikke. Fra praksis erfarte jeg at dersom forholdet i utgangspunktet krevde privat påtale, opprettet som regel ikke politiet etterforskning på forholdet. Ofte ble det i stedet opprettet anmeldelse på ordensforstyrrelse etter § 350 (§ 181 etter straffeloven av 2005). Årsaken til at anmeldelse for vold ikke ble opprettet kan tenkes å være todelt. 1) ”allmenne hensyn” ble vurdert, men gjorde seg ikke gjeldende. 2) Etterforskning av en sak ble oppfattet som avhengig av påtalebegjæring, enten den var privat eller offentlig. Vurderingen beror da på hvorvidt påtale vil bli begjært eller ikke, etter gamle § 228 (5) (nå strpl. § 62 a), fremfor om det foreligger ”rimelig grunn til å starte etterforskning” etter strpl. § 224.

Riksadvokaten uttaler følgende, basert på forarbeidene til endringene i strpl;

Riksadvokaten beslutter derfor at en før det er iverksatt etterforskning, ikke skal henlegge saken fordi allmenne hensyn ikke foreligger, jf. straffeprosessloven § 62a annet ledd. Forholdet skal i stedet henlegges fordi det ikke er rimelig grunn til å iverksette etterforskning, jf. straffeprosessloven § 224 (kode 022 eller 106). I noen saker vil det allerede når forholdet anmeldes eller oppdages, fremstå som klart at allmenne hensyn ikke vil tilsi påtale. Også i et slikt tilfelle skal saken henlegges fordi det ikke er rimelig grunn til å igangsette etterforskning.

Ra-2015-3

Det er påtalemyndigheten som avgjør om påtale skal begjæres i en sak (Auglend, Mæland, & Røsandhaug, 2012). For at påtalemyndigheten skal få kunnskap om forholdet må saken

opprettet og bli forelagt dem, eller de må ringes og politibetjentene må rådføres. Dette synes upraktisk og ineffektivt. Fra praksis erfarte jeg at denne vurderingen i stor grad ble gjort av politibetjentene på stedet.

Dersom det var den generelle oppfatningen i politiet at betjentene skulle ta denne vurderingen, reiser det flere spørsmål; 1) Hvorfor ble ikke vurderingen basert på hvorvidt det var rimelig grunn til å starte etterforskning? 2) Hvordan kan påtalemyndigheten ta vurderingen om påtalespørsmålet på et så tidlig stadium, uten tilgang til saken? 3) Gis polititjenestepersoner myndighet til å påtale saken på stedet? Disse spørsmålene vil jeg søke å finne svar på.

3 Begrepsavklaring

I det følgende vil jeg forklare begreper som jeg benytter meg av i besvarelsen. Dette gjør jeg for å skape en felles forståelse av begrepene, og for å fjerne rom for misforståelser.

3.1 Ny og gammel strl.

I besvarelsen benytter jeg meg av lovhenvisninger til både gamle straffeloven av 1902 og den nye straffeloven av 2005. Ved noen anledninger vil jeg bruke straffeloven av 1902 § 228 både opp mot strpl. § 62 a, og opp mot straffeloven av 2005 § 271. Se over i pkt. 2. For klarhetens skyld vil det fremgå om det er tale om ny eller gammel lov der disse bestemmelsene nevnes.

Videre vil jeg drøfte påtalereglene i § 62 a, og vilkårene for å starte etterforskning etter strpl. § 224 hver for seg, og opp mot hverandre. Begge omhandler blant annet politiets opprettelse av anmeldelse, og videre etterforskning av denne.

3.2 Etterforskning

Det er viktig å skille mellom etterforskning i straffesporet, og ordenstjeneste i det polisiære sporet. Politibetjenter har mulighet til å prate med folk for å finne ut av hva som har skjedd, uten at alt kan betegnes som etterforskning. Grensen kan være noe vag mellom innledende spørsmål og undersøkende spørsmål i etterforskings øyemed. Etter straffeprosessloven § 224 (1) startes etterforskning når det er ”rimelig grunn” til å undersøke om det har skjedd et straffbart forhold. Straks informasjonen politibetjentene får gir slik ”rimelig grunn” til

undersøkelse, er vi over i straffesakssporet (Bjerknes & Johansen, 2009). Hva som ligger i begrepet ”rimelig grunn” vil bli grundig behandlet under pkt. 6.4.

Det er politibetjentene og påtalemyndigheten som utfører etterforskningen, jf. strpl. § 225, mens det er Riksadvokaten som har ansvaret for den faglige delen av etterforskningen. Han gir retningslinjer for gjennomføringen gjennom regelmessige rundskriv. Den konkrete etterforskningen er det imidlertid påtalemyndigheten som har overordnet lederansvar for (Bjerknes & Johansen, 2009). Ettersom både politibetjenter og påtalemyndigheten begge er en del av politiet, vil jeg for klarhetens skyld presisere hvem av disse partene jeg taler om i det følgende.

Reglene om etterforskning reguleres i all hovedsak av straffeprosessloven kap 18 og påtaleinstruksen, men også delvis i straffeloven. Dette vil bli behandlet nærmere under pkt. 6.

Formålet med etterforskning er å skaffe den nødvendige informasjonen for å avgjøre spørsmålet om tiltale, forberede saken for rettens behandling, virke forebyggende ved å avverge eller stanse straffbare handlinger, fullbyrde straff og andre reaksjoner, samt forberede saken for oversendelse til barnevernet, jf. strpl. § 226 a-e.

I 2014 startet et prosjekt ved navn ”Politiarbeid på stedet”. Dette ble testet ut i Tønsberg, Stavanger og Målselv. Prosjektet bestod av å øke bruken av og kunnskapen om straksetterforskning, samt øke hyppigheten av bruk av lydopptaker. Ofte vil avhør politibetjenter foretar på stedet være de viktigste avhørene i en sak, og noen ganger de eneste i den aktuelle saken. Det er nå besluttet at prosjektet skal utvides til landsbasis fra 2016 (Skjæret, 2015). Jeg vil underveis i besvarelsen reise problemstillinger knyttet til bruken av straksetterforskning, blant annet opp mot strpl. § 229 (2).

3.3 Påtale

Ordet påtale brukes i flere sammenhenger. Offentlig og privat påtale, påtalebegjæring, påtalemyndigheten, påtaleavgjørelse og påtaleunntatelse. Når du begjærer påtale, ønsker du at en konkret eller ukjent mistenkt skal vurderes opp mot en påtaleavgjørelse. En slik avgjørelse er det en påtalejurist/advokat eller statsadvokat som fatter. En påtaleavgjørelse kan være å tiltale en som er siktet, jf. strpl. § 67, gi forelegg til en mistenkt/siktet, jf. strpl. kap 20, eller

f.eks. gi påtaleunntatelse, jf. strpl. § 69. En påtaleunntatelse kan gis ved mindre alvorlige lovbrudd, gjerne når det er første registrerte sak for vedkommende. Den kan gis med eller uten vilkår, og innebærer at siktede har skyldansvar (Auglend, Mæland, & Røsandhaug, 2012, s. 654).

En begjæring om påtale gis enten av anmelderen, eller av påtalemyndigheten selv. Et lovbrudd har som hovedregel ubetinget offentlig påtale. Dvs. at påtalemyndigheten skal opprette anmeldelse og påtale saken for at det senere skal kunne fattes en påtaleavgjørelse (Auglend, Mæland, & Røsandhaug, 2012). Denne hovedregelen fremgår som nevnt av strpl. § 62 a (1). Dette blir behandlet nærmere under pkt. 7.

En sak kan opprettes uten at det ennå er fremsatt en påtalebegjæring. Men den kan kun ligge seks mnd. uten at påtale er fremsatt (Auglend, Mæland, & Røsandhaug, 2012, s. 653). Uten at saken er påtalt kan heller ikke saken etterforskes, med mindre det vil skade saken å la være, jf. strpl. § 229 (2). Dvs. at kun de helt nødvendige etterforskingsskrittene kan gjennomføres før påtale er begjært. Under pkt. 6.3 blir dette drøftet opp mot spørsmålet om når en etterforsking starter.

3.4 Likhetsprinsippet

Lovendringen hvor påtalebegjæring fra fornærmede bortfaller, er hovedsakelig begrunnet med likhetsprinsippet (Ot.prp.nr.90, 2004). Hva departementet legger i dette blir ikke videre presisert i forarbeidene. Likhetsprinsippet er et sedvanerettslig prinsipp som gjelder alle borgere, og det må derfor antas at det også her siktes til både fornærmede, mistenkte og andre (Auglend, Mæland, & Røsandhaug, 2012).

Fornærmede kan ha ulike motiv for å begjære påtale, og å unnlate slik begjæring. En fornærmet kan på den ene siden *unnlate* å begjære påtale fordi vedkommende er redd for represalier, eller ønsker politiet unna for f.eks. å utføre selvtekt på et senere tidspunkt. På den andre siden kan fornærmede *begjære* påtale fordi vedkommende er rasistisk motivert, har et hevnmotiv, eller lav terskel for å involvere politiet. Om det begjæres påtale eller ikke kan selvfølgelig også ha bakgrunn i gode hensikter; som at fornærmede mener at straffbare ting bør straffeforfølges, eller at de selv anser forholdet som så trivielt at de mener det *ikke* er grunn for å begjære påtale.

Når det er opp til en fornærmet å begjære påtale, kan utfallet bli svært ulikt. Når det er påtalemyndigheten som fatter slik avgjørelse vil den i større grad være objektivt vurdert, og sammenlignet med tilsvarende hendelser. Gjennom lovendringen har lovgiver forsøkt å fjerne en del av årsaken til ulik behandling. Det kan imidlertid stilles spørsmål om fornærmede på denne måten blir tilstrekkelig ivaretatt, se pkt. 7.1.3.

Påtalemyndigheten vil likevel nå, som før, ha rom for å bruke skjønn i sin vurdering. Ingen tilfeller er helt like, og behandlingen av dem kan derfor ikke bli helt lik. Skjønnsvurderingen er følgelig ikke et hinder for likebehandling, men tvert imot et verktøy for at behandlingen skal bli mest mulig rettfærdig.

4 Juridisk metode

Oppgaven er en juridisk oppgave. Problemstillingen skal følgelig forsøkes og besvares gjennom juridisk metode og bruk av juridiske kilder. I det følgende klarlegger jeg hvordan jeg har anvendt rettskildene i denne besvarelsen.

Drøftelsen bærer i stor grad preg av juridisk litteratur, rundskriv og tidsskrift skrevet før ikraftsettelsen av strpl. § 62 a. Tolkningen var m.a.o. gjeldende rett før endringen. Det blir imidlertid presisert i flere av kildene, at de samme reglene også vil gjelde etter ikraftsettelsen. Også uttalelser riksadvokaten har i sitt siste rundskriv fra 2015, kommer det frem at han ikke endrer sin tolkning. Han presiserer i stedet hva som var, og fortsatt *er* hans tolkning. Dette kommer jeg spesifikt tilbake til under pkt. 6.4.3.

4.1 Ordlyd

I denne besvarelsen tar jeg for meg flere juridiske bestemmelser som strpl. §§ 62a, 224 og 229. I disse bestemmelsene har jeg trukket ut enkelte ord, og tolket disse, for å komme et steg nærmere å finne gjeldende rettsregel. En ordlyd har stor verdi, men bakgrunnen og hensikten med den, kan ofte ha større verdi. Ordlydstolkningen må derfor sees i sammenheng med andre rettskilder.

4.2 Forarbeider

Under tolkningen av lovteksten vil det være relevant å se på hva lovgiver har ment. Dette vil her være særlig relevant, da besvarelsen i stor grad handler om lovendringen fra gamle straffeloven, til nye, samt endringene i straffeprosessloven. Her kommer som regel hensikten frem ved bruk av flere ord. Dette gir bedre rom for å forklare hva som er ment.

4.3 Rundskriv

Forarbeidene fremstår som lite utfyllende ift. min problemstilling. Jeg har derfor sett på hva Riksadvokaten har uttalt på området. Jeg tar utgangspunkt i hans rundskriv fra 1999, men også de reviderte punktene til dette i rundskrivet fra 2015.

Riksadvokaten er øverste leder over påtalemyndigheten, og dermed en del av den håndhevende makt, i det tredelte maktfordelingsprinsippet. Hans manglende myndighet til å avgjøre lovspørsmål, betyr at rundskriv utarbeidet av ham, ikke nødvendigvis kan tillegges så mye vekt. Tor-Geir Myhrer uttaler imidlertid i tidsskriftet ”påtalemyndighetens praksis som rettskilder”, at så lenge retningslinjene gitt av riksadvokaten blir fulgt, og ikke prøvd for retten, blir de avgjørende. Han utdyper videre at dette særlig gjelder rundskrivet fra 1999 (Myhrer, Tidsskrift for rettsvitenskap, 2003).

4.4 Juridisk litteratur

I denne besvarelsen har jeg tatt i bruk mye juridisk litteratur. Problemstillingen som reises i denne besvarelse har ingen naturlig plass i rettssalen. Det foreligger derfor ingen eller få dommer på området. Juridisk litteratur, i motsetning til dommer, kan ikke alene være avgjørende i tolkningen av strpl. § 62a eller strpl. § 224. Den rettsregel som juridiske forfattere kommer frem til vil dog ha større betydning der rettskildebildet på området er spinkelt, slik det er i dette tilfellet (Boe, 2010, s. 347).

4.5 Sedvanerett

Sedvanerett er i utgangspunktet ulovfestede prinsipper som gjør seg gjeldende. Eksempler på dette er saklighetsprinsippet, proporsjonalitetsprinsippet, oppportunitetsprinsippet og likhetsprinsippet (Auglend, Mæland, & Røsandhaug, 2012). Saklighetsprinsippet og proporsjonalitetsprinsippet er blant annet lovfestet i politiloven § 6 (2) og (3).

Oppportunitetsprinsippet fremgår indirekte av f.eks. politiets adgang til bruk av skjønn. Man

kan vel også si at ved å handle ”saklig og upartisk” som det fremgår av pl. § 6 (3), blir partene likebehandlet. Selv om prinsippene ikke skulle være lovfestet, er de så grunnleggende at de uansett må tillegges stor vekt i vurderingen .

5 Forebyggende

En av hovedoppgavene til politiet er å forebygge kriminalitet, jf. pl. §§ 1, 2 og 6. Dette kan gjøres proaktivt eller reaktivt. Proaktivt arbeid er det politiet kan gjøre før en hendelse har skjedd. Det kan f.eks. være arbeid med risikogrupper. Reaktivt arbeid er arbeid politiet gjør etter at den kriminelle handlingen alt er utført. Det går ut på å forebygge ny kriminalitet. Tiltakene kan følgelig være ganske like for begge typer arbeid.

5.1 Forebyggende tiltak mot utelivsvold

Politibetjenter kan forebygge utelivsvold gjennom mange ulike tiltak. For eksempel kan det hende det vil være like aktuelt å anmelde lovbrøyteren for ordensforstyrrelser, som for vold mot person. Terskelen kan også være lavere for det førstnevnte. Politiet i tidligere Romerike politidistrikt har for tiden et prosjekt gående mot utelivsvold, hvor dette har vært et av mange tiltak de har iverksatt. Prosjektet har vært i drift i noen år, og statistikken for utelivsvold kriminalitetstype viser en bedring (Romerike politidistrikt, 2014). Lignende prosjekter finnes over hele landet. I Romerike har de kalt prosjektet ”Trivelig uteliv”. I Nedre Glomma – Regionen har de et tilsvarende prosjekt ved navn MAKS (Haugland, 2012), og i Grenland heter prosjektet ”God kveld Grenland” (Skumsvoll, 2015). Tiltak de har brukt er blant annet å være mer tilstede, ha bedre samarbeid med utestedene og kommunen, gi opplæring til ansatte i skjenkebransjen om etikk rundt servering, samt kurs i konflikthåndtering mm. Mekling og arbitrasjon er også virkemidler både politibetjenter og andre som jobber i utelivsbransjen kan benytte seg av (Miller, 2006).

5.2 Etterforskning som forebyggende tiltak

Etterforskning er en reaktiv reaksjon, med blant annet formål som å forberede saken til behandling i retten, jf. strpl. § 226 (1) b. En etterforskning kan lede til en dom, og en straff. Hvorvidt *straffen* virker forebyggende m.t.p. allmennpreventive og individualpreventive hensyn vil ikke bli behandlet her. Noen av hensynene bak straffen er disse overnevnte prinsippene. Men det er ikke bare straffen som kan ha en slik effekt. Også prosessen som skjer i forkant er en stor del av dette.

Dersom politiet starter en etterforskning av en voldsepisode på byen, vil det kunne sende et signal til observatører, venner av parter involvert, og andre som får høre om episoden at atferden ikke er akseptabel, og vil bli slått ned på. Det kan derfor ha en allmennpreventiv effekt å starte en etterforskning. For mistenkte selv vil det kunne ha en individualpreventiv effekt ved at vedkommende avskrekkes fra å gjøre det igjen. Det kan imidlertid også virke stigmatiserende, og få motsatt effekt, men dette går jeg ikke nærmere inn på.

Dersom det er tvil om i hvilke tilfeller politiet skal starte etterforskning i slike voldsepisoder, kan en stille spørsmål om lovgiver har lagt opp til at det ikke er like stor grunn til å forebygge slik kriminalitet. Det er derfor viktig å avklare når politiet skal starte etterforskningen, og i hvilke tilfeller det ikke er nødvendig. Dersom det er slik at utelivsvold uten skadefølger (strl. § 271) blir nedprioritert i etterforskningsøyemed, kan det gi et signal om at den typen kriminalitet blir nedprioritert generelt. Jeg vil i denne oppgaven søke å finne svar på dette.

6 Etterforskning

Reglene om hva etterforskning er, hvordan det utføres og hva som er formålet med det, fremgår av strpl. kap 18 og påtaleinstruksen del to. I det følgende vil jeg gjennomgå vilkårene for å starte etterforskning etter strpl. § 224.

Hovedregelen for når en etterforskning skal starte fremgår av strpl. § 224 (1). Det er fire vilkår som må være oppfylt. Disse er som følger;

- 1) Mottatt/angitt anmeldelse eller andre omstendigheter
- 2) Rimelig grunn til å etterforske
- 3) Handlingen må antas å være straffbart
- 4) Det straffbare forholdet må være offentlig anliggende

Det er som regel politibetjentene som starter en etterforskning. Det er derfor viktig at politibetjentene har god kjennskap til vilkårene for når etterforskningen skal startes. For at vurderingen skal være mest mulig basert på et likhetsprinsipp, bør vilkårene fremstå som klare og retningsgivende. Jeg vil i det følgende tolke vilkårene, for å se om de oppfyller disse kravene. Pkt. 1 og 2 om når en anmeldelse foreligger, og når det er rimelig grunn til å starte etterforskning vil være sentrale elementer her. I drøftelsen har jeg fokusert på disse punktene,

samt trukket inn strpl. § 229 (2) om begrensninger i etterforskingen. De øvrige vilkårene for å starte etterforsking vil bli behandlet kort.

6.1 Straffbart

Forholdet som skal etterforskes må være antatt straffbart. Dette gjelder også i tilfeller der den mistenkte er mellom 12 og 16 år, er utilregnelig eller har diplomatisk immunitet, jf. § 224 (Myhrer, 2001). Et voldslovbrudd som nevnt over er straffbart etter strl. § 271.

6.2 Forfølges av det offentlige

Handlingen må dessuten være straffbar etter den offentlige lovgivningen. I noen private sammenhenger kan det f.eks. straffe seg å bryte med en medlemsklubbers reglement. Dette faller således utenfor det offentlige, og gir ikke grunn til å starte politietterforsking. Et eksempel på det motsatte har vi i strl. § 271 som er et offentlig straffbart lovbrudd, og oppfyller dette vilkåret.

6.3 Anmeldelse eller andre omstendigheter

En anmeldelse kan enten komme fra en borger (mottatt anmeldelse), eller fra politiet selv (avgitt anmeldelse). I siste tilfellet har politiet enten fått opplysninger om en mulig hendelse, eller betjentene har vært tilstede under hendelsen.

Ordlyden i loven sier at etterforsking starter ”som *følge* av anmeldelse”. Det kan tolkes til at etterforskingen starter *etter* at anmeldelsen er opprettet. Det kan således skape tvil om hvor i det tosporede system politiet opererer i, når de skriver selve anmeldelse. Dette reiser videre noen interessante spørsmål. Starter etterforskingen først når anmeldelsen er skrevet, eller er nedtegningen av anmeldelsen et etterforskingsskritt i seg selv?

Dersom påtale ikke er begjært i en sak, kan ikke politiet etterforske den, med mindre saken vil ta skade av å utsette enkelte etterforskingsskrittet, jf. strpl. § 229 (2), og pkt. 3.3 over. Med tanke på straksetterforsking, er det derfor viktig å avklare når etterforskingen anses startet, og hvilke etterforskingsskritt som lovlig kan foretas.

Politibetjenter kan prate med partene og ha innledende samtaler med dem, uten at dette betegnes som avhør. Men for at opplysningene skal kunne brukes i en rapport, må rettigheter

og plikter oppgis, og avhør foretas. I saken med de to mennene på byen, vil det være helt naturlig å foreta straksavhør av dem. Det vil heller være sjelden i slikt tilfelle at en anmeldelse blir skrevet, uten at offisielle avhør blir foretatt. Avhør er helt klart etterforskingsskritt, og man vil da anse etterforskningen som igangsatt, jf. f.eks. strpl. § 92 og strpl. § 93 e. Dette taler for at etterforskningen starter i det man foretar straksavhør.

Tor-Geir Myhrer har en lignende tolkning av anmeldelsesstadiet i et tidsskrift fra 2001. Han skriver her at anmeldelsesstadiet er tiden fra anmeldelse mottas, eller forholdet har skjedd, til det er besluttet at etterforskning skal startes (tidsskrift for strafferett pkt. 7.2.1). Basert på dette må det følgelig vurderes hvorvidt påtalebegjæring vil bli fremsatt, straks forholdet oppdages, for at etterforskingsskritt kan foretas, sett i lys av strpl. § 229 (2).

Hensikten med straksetterforskning er at etterforskningen skal skje mer effektivt. Blant annet vil det være tidsbesparende å foreta avhør av partene på stedet, mens du har dem i umiddelbar nærhet, i stedet for å ringe dem for å avtale en tid som passer for alle. Sporene er ferske og hukommelsen har ikke rukket å bli påvirket av tiden, andre synsinntrykk, andre personer eller omstendigheter for øvrig. Dette er alle gode argumenter for hvorfor etterforskingsskritt *bør* tas umiddelbart, selv om påtalebegjæring ikke er fremsatt. Spørsmålet er om etterforskingsskrittene faller inn under ordlyden i strpl. § 229 (2); ”som ikke uten skade kan utsettes”, og følgelig om de lovlig kan foretas.

Praktikumet i denne besvarelsen er et klassisk eksempel på en sak som egner seg for straksetterforskning. For vitner kan det ha vært en kort hendelse som lett glemmes. For de involverte kan det være at minnet vil bli dårligere straks de blir edru. Alle er tilstede der og da, og mye tid kan spares. For å foreta straksetterforskning må det avklares om det vil det *skade* etterforskningen om det utsettes, jf. strpl. 229 (2).

En kan tenke seg at fordi minnet fra kvelden vil kunne bli dårligere med tiden og andre påvirkningsfaktorer, så vil saken ta skade av å utsette f.eks. avhør. Ofte vil det være detaljene som glemmes. Dette tilsier at avhørene kan være ganske inngående, før det blir unødvendig mye for å tilfredsstille kravet i § 229 (2). Det kan være flere vitner til hendelsen, og for dem kan det være at hendelsen var ubetydelig, eller de så lite o.l. Dette indikerer at det også kan tas mange avhør på stedet, om behov, for at saken ikke skal ta skade av endret/tapt minne i etterkant.

Selv om det er foretatt avhør på stedet, kan det være behov for å ta avhør i etterkant. Det vil være individuelt hvor mye hver enkelt person husker, og det vil således være vanskelig å avgjøre i hvilke tilfeller det vil skade å utsette det, eller ikke. Det tryggeste er å bli ferdig med grovarbeidet på stedet, dersom dette ikke er spesielt inngripende for dem det gjelder. Videre om forholdsmessighet, se pkt. 6.4.1. Dessuten kan det være at første avhør, blir eneste avhør, dersom partene ombestemmer seg av ulike grunner.

En ting er at minnet kan endres, eller gå tapt. En annen ting er at de øvrige bevisene vil med større sannsynlighet endres eller forsvinne helt. F.eks. promilletest med Dräger, sår på hender eller andre steder, blod fra den ene part kontaminert på den andre, videoovervåkning med kort lagringstid osv. Slike indisier vil kunne gå tapt, og ved å ikke sikre dem, vil det kunne skade etterforskningen. Det kan således synes at det *er* noen etterforskingsskritt som kan, og kanskje må gjøres umiddelbart, selv om påtale ikke er begjært.

Tor-Geir Myhrer skriver i "Norsk straffeprosess" s. 252 at før lovendringen hadde politibetjenter full adgang til å foreta etterforskning av § 228-saker (nå § 271), dersom det var rimelig grunn til å tro at allmenne hensyn ville tilsi påtale (Andenæs & Myhrer, 2010). Han mente her at § 229 (2) (daværende 3.ledd) ikke ville være til hinder for etterforskningen. Etersom det nå er en hovedregel at påtalemyndigheten uansett må vurdere påtalespørsmålet, må dette gjelde fortsatt.

Konklusjonen må her bli at politibetjentene til tross for begrensningen i strpl. § 229 (2), *kan* velge å starte etterforskning, <og> foreta etterforskingsskritt, dersom de øvrige vilkårene er oppfylt, og det er rimelig grunn til å tro at "allmenne hensyn" vil tilsi påtale, se pkt. 6.4.3 og pkt. 7.

6.4 Rimelig grunn til å etterforske

Det siste vilkåret for å starte etterforskning, er at det må være "rimelig grunn" for å starte undersøkelse.

Jeg vil i det følgende gå nærmere inn på hva som ligger i ordlyden "rimelig grunn". Både Riksadvokaten i sitt rundskriv av 1999 (Busch, 1999), Steinar Fredriksen i "Innføring i straffeprosess" (Fredriksen, 2013, s. 105), og Tor-Geir Myhrer i sitt tidsskrift (Myhrer, 2001)

deler tolkningen av begrepet inn i tre deler. Det foreligger ”rimelig grunn” når *sannsynligheten* for at et straffbart forhold har skjedd er stor nok, når det foreligger *forholdsmessighet* mellom handlingen som er blitt begått, og omstendighetene rundt det å starte en etterforskning (ressursbruk, belastning osv.), samt at etterforskningen er *saklig begrunnet*. Jeg vil i det følgende drøfte disse vilkårene.

6.4.1 Forholdsmessighet

Det må være forholdsmessighet mellom forholdets art og etterforskningskrittene som er nødvendige å foreta. Dvs. at mindre alvorlig kriminalitet kan bli nedprioritert fordi det vil kreve ressurser utover samfunnsinteressene, eller at det vil bli for belastende for partene involvert. En etterforskning kan være rettet mot en person (på personnivå) eller mot en sak (på saksnivå). Det vil naturligvis kreves mer for å starte en etterforskning på personnivå enn saksnivå, da dette som regel vil være mer belastende (Myhrer).

Det kan fort bli en komplisert avveining å foreta en slik vurdering. Utelivsvold ville blitt etterforsket på personnivå. Dette trekker i retningen at etterforskning oftere bør unnlates enn motsatt. Hvor alvorlig forholdet er i seg selv, får derfor en sentral del i vurderingen. Dersom etterforskningskrittene som bør gjøres umiddelbart er forholdsvis enkle og lite inngripende, vil dette tale for at etterforskningen bør startes. Politibetjentene må foreta vurderingen ut fra erfaring og skjønn, og konklusjonen vil variere ut fra omstendighetene.

6.4.2 Saklighet

En etterforskning kan kun opprettes av saklige grunner. Det må gjøres en habil vurdering, uten politisk motivasjon, eller påvirkning fra f.eks. venner/bekjente. Tor-Geir Myrer behandler bl.a. problemstillinger som handler om å renvaske tidligere anklagede mennesker (Myhrer, 2001). Dette kommer jeg ikke noe nærmere inn på her. Jeg vil imidlertid gå nærmere inn på problemstillingen han reiser i forhold til tillitsskapende politiarbeid.

Politiet er helt avhengig av å ha tillit blant befolkningen. Det finnes mange måter å oppnå tillit på. En av måtene er det vi kaller ”performance” (Homberg, 1999). Dette er en betegnelse på alt politiarbeid politiet gjør, fordi det er deres oppgave, men som de som regel vet at ikke vil føre noen vei. Politibetjenten spiller da en rolle, for å ivareta tilliten om at politiet gjør alt de kan for å hjelpe til. Spørsmålet er da om det foreligger rimelig grunn til å starte etterforskning,

alene basert på at tilliten skal ivaretas. Tor-Geir Myhrer konkluderer med at det i alvorlige saker vil være ”rimelig grunn” basert på et slikt hensyn.

Grove voldshandlinger faller inn under ordlyden ”alvorlige saker”. At Peder slo Lars, uten at han tok skade av det, tilsier at dette ikke er en grov voldshandling. At volden skjedde i det offentlige rom, med potensiale for mange tilskuere, trekker i retningen at den likevel var alvorlig. Dersom volden i tillegg hadde vært blind, eller rasistisk motivert, stiller det sterkere i en slik drøftelse. Det faktum jeg har bragt på banen kan late til å være i en grensesone mellom grov og mindre grov voldshandling. Basert på det Tor-Geir Myhrer skriver, kan slik type vold i *noen* tilfeller anmeldes, alene basert på et behov for å ivareta tilliten til politiet. Saken ville imidlertid stilt sterkere dersom også kravene til forholdsmessighet og sannsynlighet var tilstede.

6.4.3 Sannsynlighet

Dersom det er en fjern mulighet for at det er begått et straffbart forhold, eller sannsynligheten er veldig liten for at etterforskningen vil medføre et positivt resultat, vil det ikke være rom for å starte etterforskning. Terskelen må likevel anses å være nokså lav da det kun kreves rimelig grunn til å *undersøke* om det har blitt begått en straffbar handling (Fredriksen, 2013, s. 105). Selv om personen ikke er strafferettslig tilregnelig pga. alder, mental tilstand eller diplomatisk immunitet, vil det være adgang til å etterforske, dersom *forholdet* i seg selv gir rimelig grunn til etterforskning, jf. påtaleinstruksen § 7-4 (2) og (3).

I saker om utelivsvold hender det at partene ikke vil samarbeide, de oppfattes som ”like gode” eller lignende. Sannsynligheten for å oppklare en sak hvor verken fornærmede eller mistenkte ønsker å la seg avhøre, eller ønsker påtale, er lav. Spesielt dersom vitnene ikke kan gi noe klarere svar. Se for deg at politibetjentene foretar en vurdering av partene og situasjonen, og finner at forholdet er for alvorlig til å la dem gå. De mener likevel at sannsynligheten for positivt resultat er lav, og de forsøker heller å anmelde for ordensforstyrrelse. I en slik sak kreves det ikke mye samarbeid fra partene involvert, og anmeldelsen bærer ofte preg av observasjoner politibetjentene gjorde på stedet. Sannsynligheten for positivt resultat vil følgelig bli høyere.

Det er også under dette punkt det må foretas en vurderingen av sannsynlighet for at påtalebegjæring vil bli fremsatt. Som blant annet nevnt over i pkt. 6.3, kan kun

etterforskingsskritt foretas dersom det finnes rimelig grunn til at "allmenne hensyn" tilsier påtale, jf. strpl. § 229. Tor-Geir Myhrer uttaler i sitt tidsskrift fra 2001 at dette må tolkes som at det ikke gis adgang til å starte eller fortsette etterforskning, dersom det er på det rene at påtale ikke vil bli begjært.

Av hensyn til effektivitet og ressursbruk kan ikke politibetjenter ringe til påtalejuristene for hver gang de kommer over utelivsvold uten skadefølger. Det blir dermed i stor grad opp til politibetjenten å ta avgjørelsen om hvorvidt det foreligger rimelig grunn til å etterforske forholdet. I denne vurderingen må det legges vekt på hvor stor sannsynlighet det er for at enten en anmelder, eller påtalemyndigheten vil komme til å begjære påtale. Politibetjenten må derfor ikke bare være bevisst på betydningen av "rimelig grunn", og de øvrige vilkårene i § 224 som nevnt over, men også være klar over vurderingsmomentene til en påtalebegjæring.

Riksadvokaten er inne på en lignende konklusjon i rundskrivet fra 2015, se sitat fra pkt. 2. Han konkluderer med at det er § 224 som er henleggelsesgrunnen, og ikke § 62 a. Formuleringen fremstår likevel som noe selvmotsigende, da begge bestemmelsene må vurderes under ett. Det er avgjørende om "allmenne hensyn" tilsier påtale, i vurderingen av om det er "rimelig grunn" til å starte etterforskning. Jeg tolker riksadvokaten dithen, at han også er enig i dette, men konklusjonen hans gir rom for misforståelser.

I det følgende vil jeg drøfte hva som menes med "allmenne hensyn" i § 62 a.

7 Påtalebegjæring

Om definisjoner av hva påtale er se pkt. 3.3. Ordningen om påtalebegjæring er opphevet, men fornærmede kan likevel fremme et ønske om påtale dersom vedkommende ønsker det. Hva slags påtalebeslutning saken skal få, kan de ikke påvirke. Påtalemyndigheten kan også påtale straffbare handlinger, men dersom verken fornærmede eller påtalemyndigheten selv påtaler forholdet, blir saken henlagt.

Hovedregelen om påtale er at den er ubetinget offentlig. Det betyr at det er påtalemyndigheten selv, som avgjør om en sak skal påtales, selv om fornærmede måtte mene noe annet, jf. Strpl. § 62 a (1). Påtale kan unnlates i saker med strafferamme på 2 år eller mindre, dersom allmenne hensyn ikke tilsier påtale, jf. (2). Mer om dette under pkt. 2 og 3.3.

7.1 Allmenne hensyn

Etter lovendringen har det blitt slik at det uansett er påtalemyndigheten som avgjør om saken skal påtales eller ikke. Denne avgjørelsen skal baseres på en del vurderingsmomenter. Loven ramser opp i en ikke-uttømmende liste, hvilke momenter som bør vurderes. Det legges vekt på vurdering av forholdets grovhet, hensynet til den alminnelige lovlydighet, og om berørte parter, som f.eks. fornærmede, ønsker påtale.

Myndigheten til endelig å *avgjøre* om allmenne hensyn tilsier påtale, foreligger hos påtalemyndigheten. Av hensyn til opportunitetsprinsippet, effektivitetshensynet, og ønsket om økt bruk av straksetterforskning vil politibetjenter være nødt til å ta den samme *vurderingen* på stedet. Det er følgelig viktig at politibetjenter er klar over hva denne vurderingen innebærer. I det videre vil jeg kort gjennomgå momentene bestemmelsen lister opp.

7.1.1 Forholdets grovhet

Hvor grov en handling er, vil få betydning for utmåling av straffens størrelse eller lengde. Det vil være rettferdig at et grovere lovbrudd anmeldes oftere, enn ikke-grove lovbrudd.

Vurderingen vil her bero på en del av de samme momentene som under vurderingen av forholdsmessighet etter § 224, se pkt. 6.4.1. Det er imidlertid viktig å huske på at terskelen ikke kan være så lav at enkelte kriminalitetsområder blir avkriminalisert (Ot.prp.nr.90, 2004).

Utelivsvold kan forebygges gjennom ulike tiltak som tilstedeværelse, opplæring av skjenkepersonell om etikk og konflikthåndtering, bedre transporttilbud på vei hjem fra byen osv. Se pkt. 5 for mer.

Når volden først har oppstått, til tross for at forebyggende tiltak som nevnt over er iverksatt, vil terskelen for å anmelde kunne bli lavere. Dette handler om hvor mange sjanser en person kan få til å unngå lovovertrедelser. En person som likevel er voldelig på byen, vil i større grad ha behov for individualpreventive virkemidler som anmeldelse og straff. Ut fra dette kan en si at kriminalitetsområder som ellers får mindre fokus i forebyggende øyemed, også kan ha noe høyere terskel for å anmeldes.

Vold som beskrevet i eksempelet mitt over vil kunne straffes med bot eller fengsel inntil 1 år, jf. § 271 i ny straffelov av 2005. Ordensforstyrrelse på sin side straffes med bot eller fengsel

inntil 6 mnd., jf. strl. § 181 (2005). Det vil ofte ha mer negativt virkning for utstedelse av førerkort, våpenkort, visumadgang og ansettelse i enkelte yrker, om du tidligere har blitt anmeldt, og evt. også straffet for vold, enn ordensforstyrrelse. Den individualpreventive effekten står i risiko for å bli lavere dersom en person anmeldes for ordensforstyrrelse, fremfor voldsbruk, dersom det ellers er rimelig grunn til å undersøke om vedkommende har gjort seg skyld i begge.

7.1.2 Hensynet til den alminnelige lovlydighet

Loven nevner at det bør tas hensyn til den sosiale ro. Med dette menes almenpreventive hensyn. Dette argumentet vil i mange henseende trekke i retning av påtale, da signalene som sendes til befolkningen blant annet vil kunne påvirke tilliten deres til politiet og straffesystemet. Riksadvokaten nevner blant annet at hendelser som er spesielt egnet til å fremkalle frykt hos befolkningen vil være særlig aktuelle å påtale (Ra-2015-3).

7.1.3 Berørte parter ønsker påtale

Før lovendringen kunne fornærmedes ønske om påtale være avgjørende. Det kan det ikke lenger. Den vil likevel fortsatt tillegges vekt, men blir vurdert opp i mot de øvrige momentene. Det vil nok aldri alene vært sterkt nok argument for å påtale et forhold, dersom de øvrige momentene taler imot. Det motsatte kan imidlertid være tilfellet. Hensikten er ikke å frata fornærmede makt til å styre over egen sak, selv om dette gjerne blir utfallet. Hensikten er som nevnt at sammenlignbare saker skal behandles likt. Endringen kan således få en negativ effekt mtp. folks tillit til politiet og rettssystemet. Effekten av endringen vil neppe kunne måles i tall. Men det vil bli interessant å se hvordan endringen blir møtt av dem som er uenige med påtalemyndigheten i sin vurdering i en sak. For øvrig vil det her være viktig at politibetjentene er gode til å kommunisere og informere om ulike hjelpetiltak, og alternativer innen gjenopprettende prosess. Gjennom slik prosess kan berørte parter vinne maktfølelsen tilbake over egen sak.

8 Oppsummering

Innledningsvis stilte jeg følgende spørsmål; Hvorfor ble ikke vurderingen basert på hvorvidt det var rimelig grunn til å starte etterforskning? 2) Hvordan kan påtalemyndigheten ta vurderingen om påtalespørsmålet på et så tidlig stadium, uten tilgang til saken? 3) Gis polititjenestepersoner myndighet til å påtale saken på stedet?

I det følgende vil jeg gi svar på disse spørsmålene gjennom en oppsummering av besvarelsen.

Loven har lagt opp til at vurderingen skal gjøres med utgangspunkt i strpl. § 224. Men i denne vurderingen får det avgjørende betydning om det foreligger ”allmenne hensyn” til å påtale saken etter § 62 a. Om politibetjenter flest har hatt innsikt i dette rettsbildet vet jeg ikke, men vurderingene som ble gjort, slik jeg erfarte det, hadde likevel rot i disse bestemmelsene. Særlig vurderingen av sannsynligheten for positivt resultat ble vurdert. Ikke bare er dette et viktig vilkår, men det er også mer motiverende for en politibetjent å jobbe med en sak vedkommende tror vil få positivt resultat.

Voldsepisoder uten skade fremstår nok ofte som mindre alvorlige. Ikke er de prioritert i de siste rundskriv fra Riksadvokaten, og mange av konfliktene kan løses på andre måter enn å starte etterforskning. Dette innebærer at selv om det blir opp til enhver polititjenesteperson om anmeldelse skal opprettes eller ikke, vil det ikke være veldig avgjørende hva de lander på. Partene kan få hjelp uansett.

Politiet blir gitt stor tillit ved adgangen til bruk av skjønn. Det blir opp til hver enkelt politibetjent å ivareta denne tilliten ved blant annet å gjøre veloverveide, rettferdige beslutninger for tiltakene som settes inn ovenfor en sak. Noen klarere retningslinjer enn dem som finnes allerede, vil begrense politibetjentenes adgang til bruk av skjønn. Dette kan da gå på bekostning av likhetsprinsippet og effektivitetshensynet, ved f.eks. at flere saker anmeldes. En slik løsning er ikke ønskelig.

At området ikke er mer spesifikt lovregulert, er ikke til hinder for at politiet uansett kan drive forebyggende arbeid. Selv om etterforskning i seg selv kan ha forebyggende effekt, har politiet også andre virkemidler. Tilstedeværelse, kursing av ansatte i utelivsbransjen, mekling og

arbitrasjon på stedet, eller konfliktrådsbehandling i ettertid vil blant annet være mulige tiltak politibetjentene kan bidra med.

Mtp. gamle strl. § 228 og nye strl. § 271 er kravet til påtalebegjæring nesten det samme. Forskjellen er at politiet får siste ordet i avgjørelsen av om påtale skal begjæres eller ikke. Politiet måtte i like stor grad vurdere påtale basert på allmenne hensyn før, som etter endringen. Den alminnelige oppfatningen blant politifolk har nok dog vært noe annet. Endringen i lovgivningen, og presiseringen til Riksadvokaten, som nevnt over, har bare gjort det tydeligere hva som er politiets rolle under en slik vurdering. Om dette vil skape endringer i forhold til hvilke og hvor mange saker som blir anmeldt, gjenstår å se. Men dersom tolkningen som nå er presisert, alltid har vært allmenn kjent blant politibetjenter, vil omfanget ideelt sett bli det samme.

9 Litteraturliste

Andenæs, J., & Myhrer, T.-G. (2010). *Norsk straffeprosess - samlet utgave ved Tor-Geir Myhrer* (4. utgave. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Auglend, R. L., Mæland, H. J., & Røsandhaug, K. (2012). *Politirett* (2. utgave. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Bjerknes, O. T., & Johansen, A. K. (2009). *Etterforskningsmetoder - en innføring*. Oslo: Fagbokforlaget.

Boe, E. M. (2010). *Innføring i juss - juridisk tenkning og rettskildelære* (3. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Busch, T.-A. (1999, 12 22). RA-1999-3. Oslo, ., Norge.

Fredriksen, S. (2013). *Innføring i strafferett* (3. utgave. utg.). Oslo: Gyldendal juridisk.

Haugland, G. (2012, desember 12). *Rus øst*. Hentet mai 8, 2016 fra www.rus-ost.no:
<http://www.rus-ost.no/file=6933>

Homberg, L. (1999). *Politiets skøn i rettsociologisk belysning*. : .

Miller, L. (2006). *Practical police psychology: stress management and crisis intervention for law enforcement*. : Charles C Thomas.

Myhrer, T.-G. (2001). *Etterforskningsbegrepet - Avgrensning, vilkår, roller og ansvar*. TFST-2001-6. Hentet mai 8, 2016 fra Lovdata: <https://lovdata.no/pro/#document/JUS/myhrer-tg-2001-01?searchResultContext=2053>

Myhrer, T.-G. (2003). *Påtalemyndighetens praksis som rettskilde*. Hentet mai 8, 2016 fra Lovdata: <https://lovdata.no/pro/#document/JUS/myhrer-tg-2003-02?searchResultContext=4293>

Ot.prp.nr.90. (2004, juli 02). *Lovdata*. Hentet mai 05, 2016 fra Ot.prp.nr.90 (2003-2004) Om lov om straff (straffeloven): <https://lovdata.no/pro/#document/PROP/forarbeid/otprp-90-200304>

Påtaleinstruksen. (1985, juni 28). *Forskrift om ordningen av påtalemyndigheten*. Hentet mai 8, 2016 fra Lovdata: <https://lovdata.no/pro/#document/SF/forskrift/1985-06-28-1679>

Riksadvokaten. (2015, september 30). *Rundskriv nr. 2*. Hentet mai 8, 2016 fra Lovdata: https://lovdata.no/pro/#document/RA/avgjorelse/ra-2015-2/KAPITTEL_1-8-1-3

Romerike politidistrikt. (2014,). *Politiet*. Hentet mai 8, 2016 fra www.politiet.no: https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/romerike/Vedlegg_2850.pdf

Skjæret, M. (2015). *Prosedyre avhør på stedet 21.08.2015*. Oslo: POD/PHS.

Skumsvoll, N. (2015, august 26). *Varden*. Hentet mai 8, 2016 fra www.varden.no: <http://www.varden.no/nyheter/slik-vil-de-komme-utelivsvolden-til-livs-1.1443916>

Straffeloven. (1902, mai 22). *Almindelig borgerlig Straffelov*. Hentet mai 8, 2016 fra Lovdata: <https://lovdata.no/pro/#document/NLO/lov/1902-05-22-10?searchResultContext=1111>

Straffeloven. (2005, mai 20). *Lov om straff*. Hentet mai 8, 2016 fra Lovdata: <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/2005-05-20-28?searchResultContext=1111>

Straffeprosessloven. (1981, mai 22). *Lov om rettergangsmåter i straffesaker*. Hentet mai 8, 2016 fra Lovdata: <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1981-05-22-25?searchResultContext=2443>

10 Selvvalgt pensum

Andenæs, J., & Myhrer, T.-G. (2010). *Norsk straffeprosess - samlet utgave ved Tor-Geir Myhrer* (4. utgave. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Side 245-275 , antall sider 31

Auglend, R. L., Mæland, H. J., & Røsandhaug, K. (2012). *Politirett* (2. utgave. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Pensum: side 164-172, side 417-426 og side 651-655 antall sider 24

Boe, E. M. (2010). *Innføring i juss - juridisk tenkning og rettskildelære* (3. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Pensum: Side 275-401. Antall sider 126

Busch, T.-A. (1999, 12 22). RA-1999-3. Oslo, Norge.

Pensum: antall sider 12

Fredriksen, S. (2013). *Innføring i strafferett* (3. utgave. utg.). Oslo: Gyldendal juridisk.

Pensum: Side 99-113, og side 227-247, antall sider 36

Myhrer, T.-G. (2001). *Etterforskningsbegrepet - Avgrensning, vilkår, roller og ansvar. TFST-2001-6*. Hentet mai 8, 2016 fra Lovdata: <https://lovdata.no/pro/#document/JUS/myhrer-tg-2001-01?searchResultContext=2053>

Pensum: side 12-27, antall sider 16

Myhrer, T.-G. (2003). *Påtalemyndighetens praksis som rettskilde*. Hentet mai 8, 2016 fra Lovdata: <https://lovdata.no/pro/#document/JUS/myhrer-tg-2003-02?searchResultContext=4293>

Pensum: side 220-223, antall sider 4

Ot.prp.nr.90. (2004, juli 02). *Lovdata*. Hentet mai 05, 2016 fra Ot.prp.nr.90 (2003-2004) Om lov om straff (straffeloven): <https://lovdata.no/pro/#document/PROP/forarbeid/otprp-90-200304>

Pensum: Side 486-487, antall sider 2

Riksadvokaten. (2015, september 30). *Rundskriv nr. 2*. Hentet mai 8, 2016 fra Lovdata:
https://lovdata.no/pro/#document/RA/avgjorelse/ra-2015-2/KAPITTEL_1-8-1-3

Pensum: antall sider 9

Romerike politidistrikt. (2014,). *Politiet*. Hentet mai 8, 2016 fra www.politiet.no:
https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/romerike/Vedlegg_2850.pdf

Pensum: Side 2-9, antall sider 8

Skjæret, M. (2015). *Prosedyre avhør på stedet 21.08.2015*. Oslo: POD/PHS.

Pensum: Side 3-7, antall sider 5

Pensum totalt: 273